

Dynamiczny wzrost cen masła w świetle Ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

The dynamic increase in butter prices in the light of the Act on counteracting the unfair use of contractual advantage in the agricultural and food products

Kinga Więcek, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, Wydziału Nauk Ekonomicznych

Typ artykułu: oryginalny artykuł naukowy.

Źródło finansowania badań i artykułu: środki własne Autorki.

Cytowanie: Więcek K., (2017) *Dynamiczny wzrost cen masła w świetle Ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi*, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” nr specjalny (26)/2017, s. 6-9, <https://kwartalnikrsk.pl/Artykuly/RSK-Specjalny-2017/RSK-Specjalny-2017-Wiecek-dynamiczny-wzrost-cen-masla-w-swietle-ustawy.pdf>

STRESZCZENIE

We współczesnym świecie nie sposób uwolnić się od konkurencji i rywalizacji. Zjawiska te obecne są również na rynku spożywczym. Dnia 12 lipca 2017 roku weszła w życie Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi, w której określony został m.in. przykładowy katalog praktyk uważanych za nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej względem słabszej strony umowy. Organem, którego głównym zadaniem jest kontrolowanie i zapobieganie działaniom przedsiębiorstw wykorzystujących znaczną dysproporcję w potencjale ekonomicznym oraz utrudniających kupno lub sprzedaż produktów jest Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jednym z prowadzonych przez ten organ postępowań była sprawa znacznego wzrostu cen masła. UOKiK prowadząc postępowanie wyjaśniające zbadał, czy nie doszło w tym zakresie do nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej. UOKiK sprawdził ponadto, czy wzrost cen masła nie przyczynił się do pogorszenia jakości tego produktu. Analiza raportów UOKiK prowadzi jednak do wniosku, że przyczyną wzrostu cen masła było w szczególności zwiększenie popytu w krajach rozwijających się oraz ograniczenie produkcji tegoż produktu w Nowej Zelandii oraz Australii.

Słowa kluczowe: masło, wzrost cen, przewaga kontraktowa, produkty rolno-spożywcze.

In the modern world, it is impossible to exist without competition and rivalry. These phenomena are also present on the food market. On 12 July 2017 the Act on counteracting the unfair use of contractual advantage in the agricultural and food products came into effect. This act determines, among other things, an exemplary catalogue of practices considered to be an unfair use of a contractual advantage against the weaker party of the agreement. The authority responsible for controlling and preventing activities of enterprises using significant disproportion in economic potential and hindering the purchase or sale of products is the Office for Competition and Consumer Protection (Polish abbreviation: UOKiK). One of the proceedings conducted by this authority was the case of a significant increase in butter prices. During the investigation, the Office for Competition and Consumer Protection checked whether there was unfair use of the contractual advantage in this respect. Furthermore, this authority checked whether the increase in butter prices contributed to the deterioration of the quality of this product. However, the analysis of the UOKiK' reports leads to the conclusion that the reason for the increase in butter prices was in particular the increase in demand in developing countries and the limitation of the production of this product in New Zealand and Australia.

Keywords: butter, price increase, contractual advantage, agricultural and food products.

ABSTRACT

Wstęp

Aby gospodarka mogła rozwijać się prawidłowo potrzebne są podmioty, które w sposób zależny od siebie będą funkcjonować na rynku. Do głównych uczestników procesu gospodarczego należą dostawcy i nabywcy. Pierwsi z nich wytwarzają lub przetwarzają produkty na wyroby gotowe, bądź też odpłatnie przekazują je nabywcom. Nabywcy zaś bezpośrednio lub pośrednio w różnych celach nabywają produkty, między innymi w celu sprzedaży, odsprzedaży bądź przetworzenia (Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi, Dz.U. z 2017 r. poz. 67). To głów-

nie te dwa podmioty ustalają warunki wymiany. Mają one największy wpływ na to, jaka ilość towaru, za jaką cenę i w jakim czasie trafi z rąk dostawcy do rąk nabywcy. Każdy produkt ma swoją wartość pieniężną. Niestety chęć maksymalizacji zysku, uzyskania jak największej korzyści, a niekiedy uzależnienie od pieniądza prowadzi do nieuczciwych zachowań tych podmiotów gospodarczych względem siebie. Istnieją zachowania, które nie zawsze są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Jednocześnie prowadzić mogą do konfliktów pomiędzy podmiotami w różnych branżach. Warto przyrzeć się działaniom na rynku produktów rolnych i spożywczych.

Dotychczas ochronę słabszym ekonomicznie podmiotom, zajmującym się obrotem na tym rynku, zapewniały ogólne przepisy o ochronie konkurencji i konsumentów (www.lex.pl 2018). Nie dawały one

jednak satysfakcjonujących wyników. Na potrzeby powstrzymywania nieuczciwych działań dnia 25 lipca 2016 roku do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (www.sejm.gov.pl 2018), a od 12 lipca 2017 roku zaczęła obowiązywać Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (dalej: Ustawa). Ustawa uwzględnia wyłącznie obrót produktami rolnymi i spożywczymi z wyłączeniem dostaw bezpośrednich, które dotyczą produkcji małych ilości surowców do konsumenta bądź lokalnego zakładu detalicznego, bezpośrednio dostarczającego produkty konsumentowi (www.dlahandlu.pl 2017). Ważne jest, aby łączna wartość obrotów między stronami umowy w roku wszczęcia postępowania lub w którymkolwiek z dwóch lat poprzedzających rok wszczęcia postępowania przekraczała 50 tysięcy złotych rocznie, a całkowity obrót nabywcy lub dostawcy podejrzanego o stosowanie nieuczciwych praktyk przekroczył 100 milionów złotych w roku poprzedzającym rok wszczęcia postępowania. Ustawodawca wymaga, aby oba warunki zostały spełnione (Szwedziak-Bork 2017).

Definicja przewagi kontraktowej i procedura postępowania

Analizując Ustawę w polskim systemie prawa¹ należy, przybliżyć definicję problemu przewagi kontraktowej w rozumieniu wyżej wymienionej Ustawy. Jest to „sytuacja nabywcy względem dostawcy, w której dla dostawcy nie istnieją wystarczające i faktyczne możliwości zbycia produktów rolnych lub spożywczych do innych nabywców oraz występuje znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym na korzyść nabywcy, albo dostawcy względem nabywcy, w której dla nabywcy nie istnieją wystarczające i faktyczne możliwości nabycia produktów rolnych lub spożywczych od innych dostawców oraz występuje znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym na korzyść dostawcy” (Dz.U. z 2017 r. poz. 67). Pokróćcie mówiąc, jest to sytuacja pomiędzy dwoma podstawowymi uczestnikami procesu gospodarczego. Okoliczności dotyczyć muszą znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym pomiędzy nimi i jednocześnie słabszy z podmiotów nie może posiadać wystarczających możliwości kupna lub sprzedaży produktów rolnych bądź spożywczych od innych przedsiębiorstw na rynku (www.e-prawnik.pl 2018).

Organem mającym na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego poprzez wyeliminowanie stosowania nieuczciwych praktyk z procesu dostaw produktów rolnych i spożywczych jest Prezes Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK). Na jego żądanie przedsiębiorcy zajmujący się obrotem produktami rolnymi i spożywczymi mają bezwzględny obowiązek przekazywania wszelkich koniecznych informacji i dokumentów mających jakikolwiek związek z prowadzonym postępowaniem. Przedsiębiorca nie może więc odmówić przekazania informacji lub dokumentów, nawet w przypadkach, gdy uzna, iż wymagane informacje lub dokumenty są zbędne Prezesowi UOKiK. Warto jednak zauważyć, że żądanie musi spełniać wymogi określone w art. 14 ust. 1 i 2 (Namysłowska, Piszcz 2017).

Samo posiadanie przewagi kontraktowej bądź jej wykorzysty-

wanie nie jest zabronione. Zakazane jest natomiast jej nieuczciwe wykorzystanie, które narusza przepisy zawarte w ustawie. Fakt, iż jedna ze stron posiada przewagę kontraktową nie jest jednoznaczne z jej nieuczciwym wykorzystaniem, ponieważ często spotykany jest brak równowagi między nabywcami a dostawcami (Namysłowska, Piszcz 2017). Bolecki stwierdza, że nie ma możliwości stworzenia katalogu praktyk handlowych, które w każdej sytuacji będą uznawane za nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej. Podkreśla, że istnieje jedynie możliwość przedstawienia przykładowych zachowań dotyczących tego obszaru. Zachowań, które w indywidualnych okolicznościach sprawy będą sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawa (Bolecki 2017: 63). W art. 7 Ustawy wskazał cztery przypadki, w których przewaga kontraktowa zostanie oceniana jako nieuczciwie wykorzystana.

Przykłady nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej

Zgodnie z art. 7 ust. 3 pkt 4 za nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej uznane jest nieuzasadnione rozwiązanie umowy lub zagrożenie rozwiązania umowy. Z praktycznego punktu widzenia, aby można było mówić o nieuczciwym wykorzystaniu przewagi kontraktowej, rozwiązanie umowy lub zagrożenie rozwiązania umowy musi mieć nieuzasadniony charakter. Prezes UOKiK oceniając w sposób zawężający, musi wziąć pod uwagę, czy dotychczasowe okoliczności sprawy spowodowałyby rozwiązanie umowy, czy też nie (Namysłowska, Piszcz 2017). Przykładem odnoszącym się do art. 7 ust. 3 pkt 1 jest narzucanie dostawcom nowych warunków realizacji dostaw produktów rolnych i spożywczych pod groźbą rozwiązania umowy. Często spotykane jest również zrywanie umów przez dostawców z powodu otrzymania korzystniejszej oferty cenowej od innego nabywcy (www.legislacja.rcl.gov.pl 2018).

Kolejnymi przykładami nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej są sytuacje, w których przyznano wyłącznie jednej stronie uprawnienia do czynności związanych bezpośrednio z umową pomiędzy podmiotami. Chodzi tu o czynności takie jak rozwiązanie umowy, odstąpienie od niej lub jej całkowite wypowiedzenie. Warto skupić się na sformułowaniu „jedna strona”. W art. 7 ust. 3 pkt 2 nie sprecyzowano, czy stroną tą jest nabywca czy dostawca. Obecnie przyjmuje się jednak, że mowa tu o podmiocie posiadającym przewagę kontraktową. Najczęściej jest to nabywca surowców rolnych lub spożywczych.

Nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej polega również na „uzależnieniu zawarcia lub kontynuowania umowy od przyjęcia lub spełnienia przez jedną ze stron innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy” (Dz.U. z 2017 r. poz. 67, art. 7 ust. 3 pkt 3). W uzasadnieniu wskazano wiele dodatkowych opłat, które są uważane za bezprawne. Do takich opłat należą między innymi: opłata za przyjęcie towaru do sprzedaży, żądanie zwrotu poniesionych kosztów związanych z organizacją lub przystosowaniem placówek do sprzedaży produktów, opłata za umieszczenie towarów na półkach, opłata związana z otwarciem nowej placówki nabywcy, opłata za brak zwrotów produktów, opłaty związane z utylizacją produktów, jak również opłaty za niezamówienie usług reklamowych, opłaty za przekazanie informacji o sprzedaży wyrobów w wybranych placówkach handlowych (www.legislacja.rcl.gov).

¹ Zobacz również regulacje dotyczące nadużycia przewagi kontraktowej w ustawodawstwie niemieckim oraz francuskim: Roszek, Turno 2017: 18-25.

pl 2018). Naliczenie wyżej wymienionych opłat ma na celu obciążenie strony słabszej ekonomicznie oraz odciążenie od kosztów i ryzyka strony posiadającej przewagę kontraktową.

W art. 7 ust. 3 pkt 4 za nieuczciwe wskazano nieuzasadnione wydłużanie terminów płatności za dostarczone produkty rolne lub spożywcze. Jednym z przykładów takiego postępowania jest brak akceptacji i odrzucanie wystawionej faktury z powodu błędów, których faktycznie nie ma. Przedsiębiorstwa robią to w celu wymuszenia na kontrahencie wystawienia nowej faktury, co skutkuje przesunięciem w czasie płatności za dostarczone produkty rolne lub spożywcze (www.legislacja.rcl.gov.pl 2018). Wydłużenie terminu płatności występuje w sytuacji, gdy podmiot mający przewagę kontraktową nie tylko wymusza na dostawcy wydłużenie początkowo ustalonego terminu płatności, ale również w sytuacji, gdy nabywca rzeczywiście zalega z zapłatą za usługi dostawcy (Namysłowska, Piszcz 2017). W Komentarzu do ustawy Kohutek wskazuje, że nieuczciwe zachowanie wynikające z art. 7 ust. 3 pkt 4 powinno być stwierdzone na podstawie nie jednokrotnego, lecz powtarzającego się wydłużenia terminu płatności. Zauważono, że jednorazowych zaległości związanych z płatnościami za artykuły rolne i spożywcze nie należy uznawać za praktykę nieuczciwą. Z drugiej strony warto skupić się na ustaleniu jaki okres wydłużenia terminów płatności będzie uznawany za niezgodny z art. 7 ust. 3 pkt 4. Wydawać by się mogło, że opóźnienia powtarzające się, lecz krótkie, nie powinny być uznawane za istotnie naruszające interes wierzyciela. Ze względu na możliwość wystąpienia zróżnicowanych przypadków, każdy z nich powinien być rozpatrywany i oceniany indywidualnie (Kohutek 2017). Problem związany z niewypłacalnością drugiej strony jest uciążliwy dla przedsiębiorstwa i w rezultacie może on wywołać wiele negatywnych skutków. Podmiot, który nie otrzymał zapłaty w terminie może mieć problem z uregulowaniem swoich zobowiązań wobec kontrahentów czy pracowników, jak również posiada zamrożony kapitał, który mógłby posłużyć jako różnego rodzaju inwestycja.

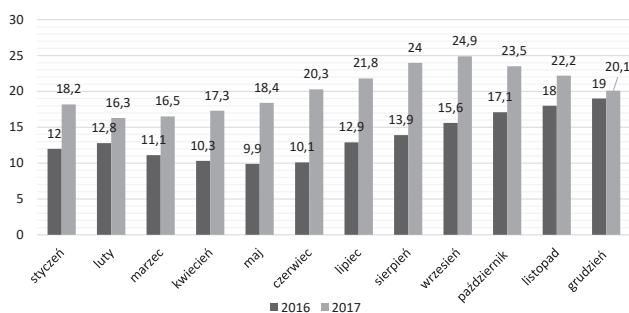
Dynamiczny wzrost cen masła

Na oficjalnej stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta zamieszczono informację pt. *100 dni ustawy o przewadze kontraktowej*. W chwili opublikowania informacji tj. dnia 12 października 2017 roku prowadzonych było 12 spraw w ramach nowej Ustawy. Jedną z nich dotyczyła wzrostu cen masła (www.uokik.gov.pl 2017). Jak podaje tvn24bis.pl w artykule prasowym *Masło nadal drożeje. Urząd chce wyjaśnić od sieci sklepów*, właściciele sieci popularnych sklepów zobowiązani byli przekazać dokumentację do analizy. Wzięto pod uwagę sklepy należące do firm takich jak Lidl Polska, Jeronimo Martins (tj. sieć biedronka), Tesco Polska, Auchan Polska oraz Carrefour Polska. Wymagana przez urząd dokumentacja miała zawierać korespondencję z dostawcami masła, która pomogłaby ustalić mechanizmy kształtowania się stawek oraz stwierdzić, czy sieci handlowe nie wykorzystują swojej pozycji do wpływania na wysokość cen. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w komunikacie pt. *Przewaga kontraktowa – pierwsza decyzja*, opublikował wyniki badań (tvn24bis.pl 2018). Piotr Adamczewski, dyrektor Delegatury UOKiK w Bydgoszczy w wypowiedzi stwierdza, iż „Analiza zebranego materiału pokazała, że sieci nie wywierały nacisków na dostawców w sprawie cen. Przeciwnie, stawki podlegały negocjacom i w badanym okresie czę-

sto się zmieniały ze względu na duże wahania w cenie mleka” (www.uokik.gov.pl. 2018).

Na wykresie 1 przedstawiono wysokość średniej miesięcznej ceny sprzedaży netto masła ekstra w blokach za kilogram, w przeliczeniu na złotówki. Wyniki dotyczą miesięcy od stycznia do grudnia w latach 2016 i 2017.

Wykres 1. Średnie miesięczne ceny sprzedaży netto masła ekstra w blokach w zł/kg w latach 2016 i 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banasiewicz 2018: 10.

Widoczne średnie miesięczne ceny masła ekstra w blokach są cenami sprzedaży netto, a więc nie uwzględniają należnego podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego, są również cenami pomniejszonymi o rabaty, opusty i inne podobne zmniejszenia oraz koszty związane ze sprzedażą (www.nbportal.pl 2018). Jednocześnie są cenami za 1 kg tego produktu. Nawet po przeliczeniu na średnią wielkość kostki masła, nie są to ceny obrazujące wartość cenową tego produktu na półkach sklepowych. Mimo to obrazują tempo zmian średniej miesięcznej ceny sprzedaży netto masła ekstra w bloku. W maju 2016 roku cena ta kształtowała się na najniższym poziomie i wynosiła wówczas 9,9 zł/kg. Natomiast w kolejnych miesiącach wartość systematycznie wzrastała. Największy skok, jaki zaobserwowano w roku 2016, wystąpił na przełomie czerwca i lipca, wówczas cena wzrosła o 2,8 zł/kg. Trend ten utrzymywał się ciągle wzrastając. W grudniu 2016 roku cena masła osiągnęła najwyższą wartość w ciągu roku, wynoszącą 19 zł/kg. W okresie od maja do grudnia wartość ta zwiększyła się o około 92%. Jednak od 2017 roku średnia miesięczna cena sprzedaży netto masła ekstra w bloku zaczęła zmniejszać się. W lutym równała się najniższej wartości w tym roku i wynosiła 16,3 zł/kg. Dostrzec należy jednak, że wartość ta była nadal wyższa od średniej ceny w całym 2016 roku, wynoszącej około 13,6 zł/kg. Tendencja spadkowa nie trwała długo. Już od następnego miesiąca cena znów wzrosła, osiągając we wrześniu cenę na poziomie 24,9 zł/kg jednocześnie uzyskując rekordową wartość na przełomie badanego okresu. Na koniec roku średnia miesięczna cena sprzedaży netto ukształtowała się na poziomie 20,1 zł/kg tego produktu rolno-spożywczego.

Jakość masła

Ważnym aspektem w kontekście niniejszych rozważań jest jakość masła, która mogła ulec pogorszeniu w związku z niestabilną sytuacją na rynku. Jak wskazuje UOKiK w *Masło drogie, ale dobrej jakości – działania UOKiK*, prawdziwe masło musi zawierać 80-90% tłuszczu wyłącznie pochodzenia mlecznego. Dodatkowo według przepisów zawartość tłuszczu nie powinna odbiegać o 1 punkt procentowy od deklarowanej przez producenta na opakowaniu oraz nie

powinna zawierać tłuszczu innego niż mleczny. Zawartość wody nie może być większa niż 16% (www.uokik.gov.pl 2018). Zająto się więc analizą jakości masła. We wrześniu 2017 roku Inspekcja Handlowa (dalej: IH) na zlecenie UOKiK pobrała do badań 18 próbek produktu ze sklepów i hurtowni na terenie Polski. Na ich podstawie stwierdzono nieliczne nieprawidłowości. W sześciu przypadkach zawartość wody w maśle odbiegała od wymogów prawnych. Różniły się one o 0,2-1 punktów procentowych. Tylko w jednym przypadku deklarowana zawartość tłuszczu różniła się od rzeczywistej, na opakowaniu wskazano zawartość tłuszczu 82%, natomiast wykryto 84%. Jednakże wartość ta jest zgodna z przepisami i jednocześnie jest korzystniejsza dla konsumentów (www.uokik.gov.pl 2017). Dodatkowo IH w styczniu 2018 roku po raz drugi zbadała masło pod względem jakości. Tym razem do laboratorium trafiło 13 partii tego produktu. Wyniki kontroli nie wykazały żadnych nieprawidłowości (www.uokik.gov.pl 2018). Należy zatem stwierdzić, że wahania cen mleka, a w konsekwencji cen masła, nie wpłynęły negatywnie na jakość tego produktu.

Podsumowanie

Ustawa ma na celu zapobieganie działaniom przedsiębiorstw, które wykorzystują znaczną dysproporcję w potencjale ekonomicznym pomiędzy podmiotami i jednocześnie słabszy ekonomicznie podmiot nie może posiadać wystarczających możliwości kupna lub sprzedaży produktów rolnych bądź spożywczych od innych przedsiębiorstw na rynku. W Ustawie wyszczególniono cztery główne sytuacje uważane za nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej. Do praktyk tych należą czyny zabronione, związane bezpośrednio z konstruowaniem i zakończeniem umowy. Dotyczą one przyznania wyłącznie jednej stronie możliwości podjęcia decyzji co do zakończenia współpracy, ale również nieuzasadnionego rozwiązania, zagrożenia rozwiania umowy. Czynności zabronione to również wymuszenie na stronie przyjęcia lub spełnienia świadczenia, niemającego związku z przedmiotem umowy. Za zabronione uważa się też nieuzasadnione wydłużenie terminu płatności za dostarczone produkty rolne i spożywcze. Każda z tych praktyk działa na niekorzyść drugiej strony umowy.

Prezes UOKiK odpowiedzialny za sprawowanie kontroli nad wyeliminowaniem wyżej wymienionych czynów, posiada prawo do nakładania kar pieniężnych na przedsiębiorstwa niestosujące się do przepisów prawnych. Urząd zajmuje się sprawami, które zostaną zgłoszone przez jednostkę z zewnątrz lub budzą wątpliwości samego urzędu. Tak było w przypadku znacznego wzrostu cen masła. Gdy pojawiły się sygnały, że popularne sieci handlowe mogą próbować wykorzystywać sytuację rynkową i naciskać na producentów masła, by sprzedawali je po niższej cenie, wszczęto postępowanie wyjaśniające gromadząc dokumentację z dostawcami. Zbadano również, czy zmiana ceny nie miała wpływu na jego jakość. Wyniki kontroli wyszły zadawalające. Po pierwszej kontroli wykryto nieliczne nieprawidłowości, a w wyniku kolejnych badań 100% próbek okazało się być prawidłowych. Po analizie rynkowej stwierdzono, iż główną przyczyną podwyżki cen masła było zwiększenie popytu w krajach rozwijających się oraz jednoczesne ograniczenie produkcji przez największych producentów, czyli Nową Zelandię oraz Australię (www.uokik.gov.pl 2018). Konsumentów odczuli radykalny wzrost cen i z pewnością oczekują poprawy sytuacji rynkowej i ustabilizowania się wartości masła.

Bibliografia

1. Banasiewicz D., (2008) *Rynek mleka*, Warszawa: nr 51,52/2017.
2. Bolecki A., (2017) *Nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej przez sieci handlowe względem dostawców żywności – przykłady praktyk potencjalnie zakazanych*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny, seria antymonopolowa”, nr 8(6).
3. <http://e-prawnik.pl/wiadomosci/informacje/nieuczciwe-wykorzystanie-przewagi-kontraktowej-w-obrocie-produktami-rolnymi-i-spozywczymi.html> [02.01.2018].
4. <http://tvn24bis.pl> [12.01.2018].
5. <http://www.sejm.gov.pl> [01.01.2018].
6. <https://www.uokik.gov.pl> [12.01.2018].
7. <https://www.nbportal.pl/slownik/pozycje-slownika/wartosc-netto> [15.03.2018].
8. Kohutek K., (2017) *Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej*, Warszawa.
9. Mroczek M., Staszek A., (2017) *Przesłanki stwierdzenia przewagi kontraktowej w praktyce nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny, seria antymonopolowa” nr 8(6).
10. Namysłowska M., Piszcz M., (2017) *Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Komentarz*, Warszawa.
11. Roszek M., Turno B., (2017) *Przewaga kontraktowa dostawców lub nabywców towarów i jej nieuczciwe wykorzystanie w regulacjach niemieckich i francuskich – wskazówki dla polskiej praktyki i ustawodawcy*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny, seria antymonopolowa” nr 8(6).
12. Szwedziak-Bork I., (2017) *Entia non sunt multiplicanda praeter necessitate, czyli o potrzebie uchwalenia ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny, seria antymonopolowa” nr 8(6).
13. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, (2017) *Jakość masła - wyniki badań*.
14. Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi, Dz.U. 2017, poz.67.
15. www.dlahandlu.pl, [28.12.2017].
16. www.legislacja.rcl.gov.pl 2018 [13.03.2018].
17. www.lex.pl [01.01.2018].
18. www.nbportal.pl [13.03.2018].
19. www.tvn24bis.pl [13.03.2018].
20. www.uokik.gov.pl [13.03.2018].